

YASHIL

IQTISODIYOT
va
TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

RESPUBLIKA KONFERENSIYA (ILMIY-AMALIY ANJUMAN) MAQOLA VA TEZISLAR TO'PLAMI:
"MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA
"YASHIL IQTISODIYOT", "YASHIL MOLIYA",
"YASHIL BUXGALTERIYA" VA ILG'OR
MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY
INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI"

Konferensiya maqola va tezislari to'plami

2025-YIL
30-MAY

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 592 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukxonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tizimidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investition muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili.....	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellashtirish (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari.....	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Quدراتov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi.....	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari.....	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari.....	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity.....	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obyekt va predmeti	208
D.E.Qarshiev	
O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik sohasida istiqbollari.....	211
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada anderryating xizmatini xorij tajribasidan foydalanish.....	213
D.E. Qarshiev	
Важность проекта «умный город» в узбекистане	216
Акбаржон Иминов	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	218
Akbarjon Iminov	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobini takomillashtirishda tahlilning o'rni.....	220
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li, Shakarov Shahzod Sobir o'g'li	
Temir yo'l va intermodal transport tizimining rivojlanishi: investitsiyalar, xarajatlar va samaradorlik tahlili	226
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ahamiyati.....	230
S.J. Yangiboev	
Korporativ boshqaruv va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik: davlat ishtirokidagi korxonalar misolida.....	234
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
“Sanoat korxonalarida zamonaviy loyiha menejerining asosiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish”	238
Axmedov Daniyar Sabirovich, Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
Turizmdagi shartnoma munosabatlari: turoperatorlar, turagentlar, turistik xizmatlar iste'molchilari.....	241
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
“Разработка модели ключевых компетенций современного менеджера проекта в промышленных предприятиях”	243
Ахмедов Данияр Сабирович, Научный руководитель	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda oliy ta'lim akademik boshqaruvini takomillashtirish	249
Muxamedova Moxigul Xusanovna	
The role of international institutions in accelerating green finance	253
Qudratov Inomjon Nemat o'g'li	
Barqaror iqtisodiy o'sish sharoitida yashil innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish	257
Xudayberdieva Dilnoza Egamberdiyevna	
Indicators and criteria of women's sustainable employment in the context of economic growth.....	262
Kholiyorova Shokhista Kahramon kizi	
Qishloq xo'jaligi sohasida “Salam” maxsus savdo shartnomalaridan foydalanish istiqbollari.....	267
Xoliyrov Xomid	

Davlat xaridlarida kichik biznesning ortib borishi va uning umumiy tizimdagi o'рни	269
Majidov Nizom Baxramovich	
Davlat qarzlari qaytarish mexanizmlarini takomillashtirish va tashqi xatarlardan himoyalash yo'nalishlari	273
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Xalqaro moliya institutlaridan investitsiyalarni jalb qilishning ahamiti	277
Tolibov Shoxrux Muminovich	
O'zbekiston respublikasining soliq salohiyati: 2024-yilda viloyatlar va Qoraqalpog'iston.....	280
Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich	
Oliy ta'lim muassasalarida investitsiya muhitini boshqarishning institutsional mexanizmlari	283
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Автоматизированное управление корпоративными расходами: стратегический подход и экономическая эффективность.....	286
Кахоров Абдумалик Рахматулло угли	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана.....	289
Салим Дониёров	
Raqamli transformatsiyaning mohiyati va bank sohasidagi ahamiyati.....	294
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Деятельность международных финансово-кредитных организаций и перспективы развития сотрудничества с Республикой Узбекистан	299
Холикова Зарнигор Камолиддин кизи	
Budjet tashkilotlarining xarajatlar smetalarida davlat xarajatlarini moliyalashtirish tartibi va amal qilish holati.....	302
Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	
Tijorat banklari tomonidan komplayens-nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari	307
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Bank tizimi modernizatsiyasida innovatsion boshqaruv modellarining ahamiyati	310
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya.....	314
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida yashirin iqtisodiyotni qisqartirishga yo'naltirilgan davlatning siyosati, me'yoriy-huquqiy bazasi va iqtisodiy islohotlari	317
Xasanov Jaxongir Jamshidovich	
"Qurilish materiallari sanoatida innovatsion faollikni rag'batlantirish mexanizmi"	321
G'ulomov Ilhom Akramovich	
Legal foundations and challenges in the implementation of guarantees for foreign investors' rights	324
Alisherova E'zoza, N. Kh. Rakhmonqulova	
Innovatsion faollikni oshirish orqali qurilish materiallari sanoatida raqobatbardoshlikni ta'minlash.....	326
G'ulomov Ilhom Akramovich	
Soliq siyosatining inklyuziv rivojlanishni ta'minlashining huquqiy-me'yoriy asoslari	329
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
Транснациональные корпорации и международное право: к формированию глобальных экономических норм через расширение правосубъектности	334
Хидоятов Бурхон Ғайрат ўғли, С.М. Адилходжаева	
O'zbekistonda yashirin iqtisodiyotning hozirgi holati va uni shakllantiruvchi omillar	338
Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova	
Abxidjit Banerdji va Ester Dyuflo ilmiy qarashlarida kambag'allikni qisqartirish istiqbollari.....	343
M.E.Rajabboyev	
Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish orqali eksport samaradorligini oshirish.....	346
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Fond bozori vositasida iqtisodiyotni moliyalashtirishning usullari	350
G'aniyev Axrorjon Norboy o'g'li	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida ichki audit xizmati faoliyatining amaliy jihatlari.....	354
Kuliyev Komil Shuxratovich	
Digitalization in economy.....	358
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	

Sirkulyar iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan yashil investitsiya strategiyalari.....	361
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Sun'iy intellekt yordamida quritilgan organik mevalar eksportida marketing strategiyalarini optimallashtirish.....	363
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.....	372
Zaripov Toxirjon Yusufboy o'g'li	
Hududlarda ayollar bandligini ta'minlash orqali investitsion muhitni yaxshilash yo'llari.....	376
Imomova Kamola Novfal qizi	
O'ZBEKISTONDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI.....	381
Solikhova Dildora Alisher qizi	
SANOAT KORXONALARINING RAQAMLI TRANSFORMATSIIYASI: IQTISODIY SAMARADORLIK VA INNOVATSIYA BOSHQARUVI.....	384
Mansurova Sayyora Baxtiyor qizi	
O'ZBEKISTONNING IT-XIZMATLAR EKSPORTI GEOGRAFIYASI 2024-YIL NATIJALARI.....	387
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
TURIZM SOHASIDA MIJOZLAR SODIQLIGINI OSHIRISHDA MARKETING KOMMUNIKATSIYALARINING AHAMIYATI.....	397
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA SOLIQ SIYOSATINING SAMARADORLIGI.....	400
Sheraliyev Nurbek Jumanazarovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TURIZMNING O'RNI: GLOBAL VA MAHALLIY TAHLIL.....	402
Xamdullayeva Gulhoyo Ergash qizi	
O'ZBEKISTON EKSPORT TARKIBINI YUQORI QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLARGA O'TKAZISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	404
Raximov Eshmurod Normuradovich	
EKSPORT FAOLIYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	408
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
SIYOSIY ISLOHOTLAR VA GLOBALLASHUVNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI.....	411
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
O'ZBEKISTONNING YALPI ICHKI MAHSULOT (YAIM) O'SISH TENDENSIYALARI.....	414
Akmalbek Najimov Umid o'g'li, Ishmanova Dinara	
MILLIY MOLIYA BOZORI JORIY HOLATI TADQIQI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	417
Samadov Temur Oybek o'g'li	
ELEKTRON TO'LOV XAVFSIZLIGI: ZAMONAVIY TAHDIDLAR VA HIMOYA MEXANIZMLARI.....	421
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li	
MAMLAKAT MAKROIQTISODIY BARQARORLIGINI TAMINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O'RNI.....	424
Alimova Dilfuzaxon Rustam qizi	
O'ZBEKISTONDA G'AZNACHILIK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI DAVLAT MOLIYASI BOSHQARUVINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	427
Tangrieva Farida Abdulkarimovna	
DEVELOPING TOURISM THROUGH VIRTUAL AND AUGMENTED REALITY TECHNOLOGIES.....	431
Olimov Davron Olimovich	
JAHON MOLIYA BOZORLARINING BARQARORLIGI VA INQIROZ XAVFI.....	433
Jalolov Umidjon Xudoyberdi o'g'li, Yegamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ПРОВЕДЕНИИ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ.....	436
Турсунбоева Нилуфар Отабековна	
O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLARI EKSPORTINING IJTIMOY-IQTISODIY MEXANIZMLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	441
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	

TASHKILOTNING INNOVATSION POTENSIALI RAQOBATBARDOSHLIK USTUNLIGI SIFATIDA.....	445
<i>Djalilov Sardor Sadilloevich</i>	
SUN'YI INTELLEKT ASOSIDAGI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH TAHLILI: SINGAPUR IQTISODIY TARAQQIYOT KENGASHI, IRLANDIYANING IDA STRATEGIYASI VA BAANING NEXTGENFDI TASHABBUSI TAQQOSLAMASI.....	448
<i>Kurolov Maksud Obitovich</i>	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSİYALASH SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH AMALIYOTI.....	457
<i>Sultonova Sevara Faxriddinovna</i>	
HUDUDLARDA ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY AHOLINING ROLI	459
<i>Jahongir Matkarimov</i>	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARINING RENTABELLIK DARAJASIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	462
<i>To'laganov Ziyovuddin Kamolitdin o'g'li</i>	
THE INTERRELATION BETWEEN HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT AND DEMOGRAPHIC CHALLENGES IN UZBEKISTAN	466
<i>Hamrokulov Mirabbos Ortiqovich</i>	
TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA LIKVIDLIK BOSHQARUVI VA MONETAR SIYOSATNING O'ZARO TA'SIRI	468
<i>Turdibayev Abdulaziz Abduvaxidovich</i>	
TOSHKENT VILOYATIDA OLTIN BEL TOG' KURORTINI RIVOJLANTIRISHNING MARKETING STRATEGIYALARI.....	472
<i>Ashurov Abdulaziz Rustamovich, Ishmuratov Baxodir Xusanovich, Mahmudov Ziyoviddin Shamsiddinovich, Fatema Nabizada Javid</i>	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISH XUSUSIYATLARI	477
<i>Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna</i>	
THE CHALLENGES OF ECONOMIC INTEGRATION IN THE GLOBAL ECONOMY FOR CENTRAL ASIAN COUNTRIES	480
<i>Tojiqulova Sitara Sobirjon qizi</i>	
SURXONDARYO VILOYATIDA INVESTITSİYALAR HAJMINING AHOLI BANDLIGIGA TA'SIRI.....	485
<i>Zaripova Muqaddas Jumaniyozovna, Normurodov Asliddin Alijon o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNING ZARURLIGI.....	489
<i>B.Izbosarov, N.Hakimova</i>	
GLOBAL OZIQ-OVQAT TIZIMIDA BOZOR MEXANIZMLARINING ROLI VA MUVOZANATI	491
<i>Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li</i>	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODEL.....	493
<i>Jahongir Matkarimov</i>	
O'ZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI EKSPORT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	496
<i>Xalilova Feruza Jamolovna</i>	
IMPROVING THE EVALUATION OF RETAIL LENDING PRACTICES EFFICIENCY IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	499
<i>Mamatova Sevara Ilhom qizi</i>	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	504
<i>Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA HUDUDLARNING STRATEGIK MAQSADLARINI ISHLAB CHIQRISH ASOSIDA AGROTADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH.....	506
<i>G'afurov Zohidjon</i>	
YOSHLAR STARTAPLARINI VENCHUR FONDLARI ORQALI QO'LLAB-QUVVATLASH IMKONIYATLARI.....	508
<i>Valiev Umid Gulamovich</i>	
"YASHIL IQTISODIYOT" IMKONIYATLARIDAN FOYDALANIB O'ZBEKISTONDA IJTIMOYIY - IQTIDOYIY MUAMMAOLARNI XAL ETISH	511
<i>Karimov Nodirbek</i>	

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA OZIQ-OVQAT, XAVFSIZLIK VA XO'JALIK XIZMATLARINI AUTSORSING ASOSIDA TASHKIL ETISHNING BUDJETGA TA'SIRI.....	514
Xamidov Anis Choriyevich	
THE ROLE OF AMINO ACIDS IN THE LIFE OF ATHLETES.....	518
Yoldasheva Roila Jumaevna	
ТРАНСФОРМАЦИЯ ИНСТИТУТОВ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРЦИИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОЙ КОНКУРЕНЦИИ.....	525
Солиев Абдумаджид Джабборович	
O'ZBEKISTONDA KAPITAL BOZORI INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH HOLATI TAHLILI	529
Holov Sherali	
BANK TIZIMIDA KREDIT RISKLARINI KAMAYTIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	532
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
BOZOR IQTISODIYOTIDA DAROMADLAR TAQSIMOTI VA TENGSIZLIK MUAMMOSI	536
Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna	
KICHIK BIZNESNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA GAROVSIZ MIKROKREDITLARNI QAYTA MOLIYALASHTIRISH TIZIMINING AHAMIYATI	540
Annaklichev Sahi Saparmuhamedovich	
KORPORATIV TUZILMALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISH.....	543
Jumatova Gulzar Maxmud qizi	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA SIFAT MENEJMENTI TAMOYILLARIDAN FOYDALANISH	548
Achilov Ilmurad Neymatovich	
TOVAR-XOMASHYO BIRJALARIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	553
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE EVOLUTION OF E-COMMERCE IN UZBEKISTAN: TRENDS, DRIVERS, AND FUTURE PROSPECTS.....	555
Madina Abdujabborova, Nozima Zufarova Professor	
TURIZM SOHASIDA MEHMONXONA XIZMATLARINING MAZMUNI VA RIVOJLANTIRISHNING ILMIY NAZARIY ASOSLARI	559
Mir-Jafarova Aziza Javoxirovna	
CHAKANA SAVDO KORXONASIDA BRENND STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHDA RAQAMLI MARKETING TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	563
Ro'zimatov Shohboz Hamdambek o'g'li	
MINTAQA TURIZM POTENTIALI TUSHUNCHASINING XUSUSIYATLARIGA OID ILMIY NAZARIY YONDASHUVLAR.....	568
Madaminova Sanabar Askarovna	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI JORIY ETISH USULLARI.....	571
Jabborov Baxriddin Rashidovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI IQTISODIYOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	574
S.Xalikov	
INVESTITSIYA MUHITI JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	577
U.N.Muxammadiyev	
MIJOZ VA BANK MUNOSABATLARINI MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDA TARTIBGA SOLISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	579
Temirova Sevara Baxodirovna	
DAVLAT BANDLIK SIYOSATINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	585
Abidova Shahnoza Abduvaliyevna	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA MAKROIQTISODIY NOMUTANOSIBLIK LARNING TIZIMLI TA'SIRI.....	588
Uralov Shavkat Maxramovich	

Uralov Shavkat Maxramovich

Jizzax viloyati IIB Moliya va moddiy-texnika ta'minoti boshqarmasi boshlig'i

IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA MAKROIQTISODIY NOMUTANOSIBLIK LARNING TIZIMLI TA'SIRI

Annotatsiya: Mazkur maqolada iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda makroiqtisodiy nomutanosibliklarning tizimli ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda budget, tashqi savdo, inflyatsiya, investitsiya va moliya sektorida yuzaga keladigan nomutanosibliklarning iqtisodiy barqarorlikka ko'rsatadigan bevosita va bilvosita ta'siri yoritib beriladi. Makroiqtisodiy muvozanatni saqlash iqtisodiy xavfsizlikning muhim sharti sifatida asoslanadi hamda muvofiqlashtirilgan iqtisodiy siyosatning ahamiyati ochib beriladi. Olingan xulosalar iqtisodiy xavfsizlik mexanizmlarini takomillashtirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashda ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: iqtisodiy xavfsizlik, makroiqtisodiy nomutanosibliklar, makroiqtisodiy muvozanat, fiskal siyosat, monetar siyosat, investitsiya siyosati, moliyaviy barqarorlik.

Abstract: This article analyzes the systemic impact of macroeconomic imbalances on ensuring economic security. The study examines fiscal, external trade, inflationary, investment, and financial imbalances and their influence on macroeconomic stability. Macroeconomic equilibrium is substantiated as a key prerequisite for sustainable development and economic security. Particular attention is given to the importance of coordinated fiscal, monetary, and structural policies. The findings provide a scientific and practical basis for improving economic security mechanisms and strengthening long-term stability.

Key words: economic security, macroeconomic imbalances, macroeconomic equilibrium, fiscal policy, monetary policy, investment policy, financial stability.

Аннотация: В статье рассматривается системное влияние макроэкономических дисбалансов на обеспечение экономической безопасности. В рамках исследования анализируются бюджетные, внешнеторговые, инфляционные, инвестиционные и финансовые дисбалансы, а также их взаимосвязь с макроэкономической стабильностью. Обоснована роль макроэкономического равновесия как ключевого условия устойчивого развития и экономической безопасности. Особое внимание уделено значению согласованной фискальной, монетарной и структурной политики. Полученные выводы могут быть использованы при разработке механизмов укрепления экономической безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, макроэкономические дисбалансы, макроэкономическое равновесие, фискальная политика, монетарная политика, инвестиционная политика, финансовая стабильность.

Bugungi globallashuv va iqtisodiy integratsiya sharoitida milliy iqtisodiyotlarning barqaror rivojlanishini ta'minlashda iqtisodiy xavfsizlik masalasi ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Iqtisodiy xavfsizlik nafaqat makroiqtisodiy barqarorlikni saqlash, balki ichki va tashqi iqtisodiy xatarlarning oldini olish, iqtisodiy tizimning uzluksiz faoliyat yuritishini ta'minlash bilan ham chambarchas bog'liqdir. Shu jihatdan qaralganda, makroiqtisodiy nomutanosibliklar iqtisodiy xavfsizlikka tizimli ta'sir ko'rsatuvchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Makroiqtisodiy nomutanosibliklar budget taqchilligi, tashqi qarz yukining ortishi, inflyatsiya bosimining kuchayishi, to'lov balansi muammolari, investitsiyalar tarkibidagi nomuvofiqliklar va iqtisodiy o'sishning notekisligi kabi holatlarda namoyon bo'ladi. Ushbu jarayonlar o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, iqtisodiyotda zanjirli ta'sir mexanizmi orqali moliyaviy barqarorlikka, ijtimoiy farovonlikka hamda strategik rivojlanish maqsadlariga

ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli makroiqtisodiy nomutanosibliklarni alohida omillar sifatida emas, balki yagona tizimli jarayon sifatida o'rganish iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Ayniqsa, iqtisodiy transformatsiya, bozor mexanizmlarini chuqurlashtirish va raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonlari jadallashayotgan sharoitda makroiqtisodiy muvozanatni saqlash masalasi yanada dolzarb bo'lib bormoqda. Bu jarayonlarda iqtisodiy siyosatning muvofiqlashtirilgan elementlari yoki tashqi iqtisodiy omillarning keskin o'zgarishi nomutanosibliklarning kuchayishiga olib kelishi mumkin. Natijada iqtisodiy xavfsizlikka bo'lgan tahdidlar ko'lami kengayadi va ularni boshqarish yanada murakkablashadi.

Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash jarayoni makroiqtisodiy muvozanatning barqaror holatda saqlanishi bilan bevosita bog'liq bo'lib, unda iqtisodiy tizimning asosiy ko'rsatkichlari o'rtasidagi mutanosiblik muhim rol o'ynaydi. Makroiqtisodiy nomutanosibliklar iqtisodiyotda resurslar taqsimoti, moliyaviy oqimlar, ishlab chiqarish va iste'mol jarayonlarining o'zaro muvofiqlashmagan holatda rivojlanishi natijasida yuzaga keladi. Ushbu jarayonlar uzoq muddat davom etganda iqtisodiy xavfsizlikka tizimli tahdidlar shakllanadi va ularning ta'siri alohida tarmoqlar bilan cheklanib qolmay, butun iqtisodiy tizimga tarqaladi.

Makroiqtisodiy nomutanosibliklarning asosiy manbalaridan biri budget tizimida yuzaga keladigan muvozanatsizliklar hisoblanadi. Davlat daromadlari va xarajatlari o'rtasidagi nomutanosiblik, ya'ni budget taqchilligining yuqori darajada saqlanib qolishi iqtisodiy xavfsizlikka bosqichma-bosqich ta'sir ko'rsatadi. Dastlab, budget taqchilligi davlat qarzining oshishiga olib keladi, keyinchalik esa qarzga xizmat ko'rsatish xarajatlarning ko'payishi iqtisodiy resurslarning samarali yo'naltirilishini cheklaydi. Natijada ijtimoiy soha, infratuzilma va investitsiya loyihalarini moliyalashtirish imkoniyatlari qisqarib, iqtisodiy rivojlanish sur'atlarida nomuvofiqliklar yuzaga keladi.

Tashqi iqtisodiy omillar bilan bog'liq nomutanosibliklar ham iqtisodiy xavfsizlikka sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Xususan, tashqi savdo balansidagi manfiy farq, eksport tarkibining xomashyo mahsulotlariga yuqori darajada bog'liqligi hamda importga qaramlikning kuchayishi iqtisodiy barqarorlikni zaiflashtiradi. Bunday sharoitda jahon bozorlaridagi narx tebranishlari yoki tashqi talabning qisqarishi milliy iqtisodiyotga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bu esa iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda tashqi omillarga bog'liqlik darajasini oshiradi va makroiqtisodiy siyosatni yanada ehtiyotkorlik bilan yuritishni talab etadi.

Inflyatsiya jarayonlari ham makroiqtisodiy nomutanosibliklarning muhim ko'rinishlaridan biri bo'lib, ularning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri ko'p qirrali xarakterga ega. Inflyatsiya darajasining barqaror bo'lmagan holatda o'zgarib turishi aholi real daromadlarining pasayishiga, jamg'arma va investitsiya jarayonlarining izdan chiqishiga olib keladi. Ayniqsa, inflyatsiyaning monetar omillar bilan bir qatorda strukturaviy nomutanosibliklar ta'sirida kuchayishi iqtisodiy tizimda uzoq muddatli muammolarni yuzaga keltiradi. Shu sababli inflyatsiyani faqat pul-kredit siyosati vositalari orqali emas, balki ishlab chiqarish va bozor infratuzilmasini rivojlantirish orqali ham nazorat qilish iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Makroiqtisodiy nomutanosibliklarning tizimli ta'siri moliya sektorida ayniqsa yaqqol namoyon bo'ladi. Bank tizimi va moliya bozorlarida aktivlar va majburiyatlar o'rtasidagi muvofiqlikning buzilishi, kreditlash hajmining iqtisodiy o'sish sur'atlaridan ortda qolishi yoki aksincha, haddan tashqari tez kengayishi moliyaviy barqarorlikka xavf tug'diradi. Bu holat iqtisodiy xavfsizlik nuqtayi nazaridan tizimli risklarning shakllanishiga olib keladi. Moliya sektoridagi nomutanosibliklar real sektor faoliyatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatib, ishlab chiqarish hajmlarining beqarorligiga va bandlik darajasining o'zgarishiga sabab bo'lishi mumkin.

Investitsiya jarayonlaridagi nomutanosibliklar ham iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Investitsiyalarning tarmoqlar bo'yicha notekis taqsimlanishi, qisqa muddatli foydaga yo'naltirilgan loyihalarning ustunlik qilishi hamda innovatsion rivojlanishga yetarli e'tibor berilmasligi iqtisodiy o'sishning sifat ko'rsatkichlariga ta'sir qiladi. Bunday holatda iqtisodiyotning raqobatbardoshligi pasayib, uzoq muddatli barqarorlikka tahdidlar yuzaga keladi. Shu sababli investitsiya siyosatini makroiqtisodiy muvozanat tamoyillari asosida olib borish iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashning muhim sharti hisoblanadi.

Makroiqtisodiy nomutanosibliklar ijtimoiy soha orqali ham iqtisodiy xavfsizlikka bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Daromadlar taqsimotidagi nomuvofiqliklar, aholi bandligining barqaror emasligi va ijtimoiy infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi iqtisodiy xavfsizlikning ijtimoiy komponentini zaiflashtiradi. Ijtimoiy barqarorlikning buzilishi esa iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayonlariga salbiy ta'sir ko'rsatib, makroiqtisodiy siyosat samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, makroiqtisodiy muvozanatni ta'minlash faqat iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan cheklanmasdan, ijtimoiy omillarni ham qamrab olishi zarur.

Davlat tomonidan olib borilayotgan iqtisodiy siyosatning muvofiqlashtirilganligi makroiqtisodiy nomutanosibliklarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Fiskal, monetar va strukturaviy siyosat vositalarining o'zaro uyg'unligi iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda tizimli yondashuvni shakllantiradi. Aks holda, alohida yo'nalishlarda erishilgan natijalar boshqa sohalardagi nomutanosibliklar sababli kutilgan samarani bermasligi mumkin. Shu bois makroiqtisodiy boshqaruvda kompleks yondashuv iqtisodiy xavfsizlikning asosiy kafolatlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, makroiqtisodiy nomutanosibliklarni erta aniqlash va monitoring qilish tizimini rivojlantirish iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Statistik ko'rsatkichlar, prognozlash modellari va iqtisodiy tahlil vositalaridan samarali foydalanish orqali yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatarlarni oldindan baholash imkoniyati kengayadi. Bu esa iqtisodiy siyosatda tezkor va asoslangan qarorlar qabul qilishga xizmat qiladi (1-jadval).

1-jadval. Makroiqtisodiy nomutanosibliklarning iqtisodiy xavfsizlikka tizimli ta'siri¹

Makroiqtisodiy nomutanosiblik turi	Namoyon bo'lish shakli	Iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir yo'nalishi	Uzoq muddatli oqibatlar
Budjet nomutanosibligi	Budjet taqchilligining oshishi, davlat qarzining ko'payishi	Moliyaviy barqarorlikning zaiflashuvi, fiskal risklarning kuchayishi	Davlat moliyaviy mustaqilligining cheklanishi, rivojlanish resurslarining qisqarishi
Tashqi savdo nomutanosibligi	Importning eksportdan yuqori bo'lishi, savdo balansining salbiyligi	Tashqi iqtisodiy xatarlarning ortishi, valyuta barqarorligiga bosim	Tashqi bozorga qaramlikning kuchayishi, iqtisodiy mustaqillikning pasayishi
Inflyatsion nomutanosiblik	Narxlar o'sishining beqarorligi	Aholi real daromadlarining kamayishi, investitsion muhitning yomonlashuvi	Ijtimoiy barqarorlikka tahdid, iqtisodiy o'sish sifatining pasayishi
Moliya sektori nomutanosibligi	Kreditlash va real sektor o'rtasidagi nomuvofiqlik	Moliyaviy tizimda tizimli risklarning shakllanishi	Bank tizimi barqarorligining pasayishi, iqtisodiy sikllarning keskinlashuvi
Investitsiya nomutanosibligi	Investitsiyalarning tarmoqlar bo'yicha notekis taqsimlanishi	Raqobatbardoshlikning pasayishi, innovatsion rivojlanishning sekinlashuvi	Uzoq muddatli iqtisodiy o'sish imkoniyatlarining cheklanishi
Ijtimoiy nomutanosiblik	Daromadlar tafovutining kengayishi, bandlik muammolari	Ijtimoiy xavfsizlikning zaiflashuvi	Iqtisodiy xavfsizlikning ijtimoiy komponenti izdan chiqishi

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, makroiqtisodiy muvozanatni saqlash iqtisodiy xavfsizlikning asosiy sharti bo'lib, u fiskal, monetar va strukturaviy siyosat choralarning o'zaro uyg'unligini talab etadi. Nomutanosibliklarning uzoq muddat davom etishi iqtisodiy o'sish sifatiga, moliyaviy barqarorlikka va ijtimoiy farovonlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bilan birga, makroiqtisodiy nomutanosibliklarni erta aniqlash va ularni boshqarish mexanizmlarining takomillashuvi iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Mazkur xulosalardan kelib chiqqan holda, iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash va makroiqtisodiy nomutanosibliklarning salbiy ta'sirini kamaytirish maqsadida quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiqdir:

1. Makroiqtisodiy siyosatni kompleks muvofiqlashtirish mexanizmlarini kuchaytirish, ya'ni fiskal, monetar va strukturaviy siyosat o'rtasida yagona strategik yondashuvni shakllantirish orqali qarorlar qabul qilish jarayonining samaradorligini oshirish.

2. Budjet barqarorligini ta'minlashga qaratilgan o'rta va uzoq muddatli rejalashtirishni rivojlantirish, davlat xarajatlarining samaradorligini oshirish va budjet taqchilligining iqtisodiy xavfsizlikka ta'sirini minimallashtirish.

3. Tashqi iqtisodiy nomutanosibliklarni kamaytirish maqsadida eksport tarkibini diversifikatsiya qilish, yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ulushini oshirish va importga qaramlikni bosqichma-bosqich qisqartirish.

4. Inflyatsiyani nazorat qilishda faqat monetar choralar bilan cheklanmasdan, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, bozor infratuzilmasini rivojlantirish va raqobat muhitini kuchaytirish orqali strukturaviy yondashuvni qo'llash.

5. Moliya sektorida tizimli risklarni kamaytirishga qaratilgan prudensial nazorat mexanizmlarini takomillashtirish, bank tizimi va real sektor o'rtasidagi muvozanatli aloqalarni mustahkamlash.

Xulosa qilib aytganda, makroiqtisodiy nomutanosibliklarning tizimli tahlili iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan samarali siyosatni shakllantirishda muhim ilmiy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Taklif etilgan chora-tadbirlarning izchil amalga oshirilishi milliy iqtisodiyot barqarorligini mustahkamlash, tashqi va ichki xatarlarni kamaytirish hamda uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

¹ Manba: Muallif ishlanmasi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. D. Rodrik. Economics Rules: The Rights and Wrongs of the Dismal Science. – New York: W.W. Norton & Company, 2015. – 254 p.
2. J.E. Stiglitz. Globalization and Its Discontents Revisited. – New York: W.W. Norton & Company, 2017. – 448 p.
3. O. Blanchard. Macroeconomics. 7th edition. – Boston: Pearson Education, 2017. – 624 p.
4. M. Obstfeld, K. Rogoff. Foundations of International Macroeconomics. – Cambridge: MIT Press, 1996. – 804 p.
5. X. Sala-i-Martin. Economic Growth. – New York: McGraw-Hill, 2004. – 672 p.
6. R. Dornbusch, S. Fischer, R. Startz. Macroeconomics. 12th edition. – New York: McGraw-Hill Education, 2014. – 528 p.
7. IMF. Global Financial Stability Report. – Washington, DC: International Monetary Fund, 2022. – 198 p.
8. World Bank. Global Economic Prospects. – Washington, DC: World Bank Publications, 2023. – 240 p.
9. OECD. Economic Outlook. – Paris: OECD Publishing, 2022. – 312 p.
10. A. Sen. Development as Freedom. – Oxford: Oxford University Press, 1999. – 366 p.
11. R. Barro, X. Sala-i-Martin. Economic Growth. 2nd edition. – Cambridge: MIT Press, 2004. – 672 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>